

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LV.

Nr. 86.

Braşov, Vineri, 17 (29) Aprilie

1892.

La situaţiune.*)

XIX.

Braşov, 16 Aprilie v.

Ar însemna a ne juca în mod frivolu chiar cu existenţa partidei noastre naţionale, când am admite, că, în cestiunea de interesu generalu a memoriului, ar fi posibilă o acţiune unilaterală, condusă de unu ore-care „grupă“ din această partidă, fără jignirea solidarităţii în sinul ei.

Cei ce, răzimându-se pe votulu dobânditu în condiţiuni atâtu de abnormale în séra de 9 (21) Ianuarie, şi maimuţându ca nisce copii raporturile dintre maiorităţile şi minorităţile parlamentare, cari de locu nu se potrivescu cu raporturile noastre, răspândescu idea că ar fi cu putinţă, ca fără păgubirea solidarităţii naţionale partidă noastră, într'o cestiune așa de importantă ca aceea a memoriului la corónă, să se împartă în două tabere, dintre cari una să ia răspunderea, ér cealaltă să nu ia răspunderea situaţiunei create prin acelu votu abnormalu, aceia séu suntu incapabili de a cuprinde și de a apreţia cum se cade interesele de viaţă ale partidei noastre naţionale, în împrejurările grele de față, séu suntu ușori de minte ori chiar lipsiți de bună credinţă.

Se póte ca unii să fiă gata a lua răspunderea pentru pasulu ce-lu forţeză în afacerea memoriului și în cele din urmă voru și trebui să-o ia, vrându nevrându.

Dér cine va lua răspunderea pentru situaţiunea creată partidei noastre naţionale prin acelu pasu?

Se póte. ca matadorii „grupulu“, în aşteptarea unor folose și succese deocamdată numai imaginare, ce le aşteptă dela acţiune

nea lorú, să se mângăie asupra pierderii reale și efective, cauzate partidei noastre naţionale prin spargerea solidarităţii în sinul ei.

Dér, decă ei suntu gata să lase, ca cănele din fabulă, bucata de carne din gură, alergându după umbra ei; decă iau întru nimicú a risca buna înţelegere dintre frați pentru a da o dovadă, că „nu voru să se-și întórcă fața din spre Viena“, cum rămâne atunci cu interesele de viaţă ale partidei naţionale, cum rămâne cu susţinerea și apărarea solidarităţii noastre?

Atátu de însemnată este cestiunea solidarităţii, încátu chiar și pentru casulu, când o astfel de acţiune unilaterală, întreprinsă fără de concursulu tuturorú măsurilorú partidei noastre naţionale, ar avé vr'unu succesu ore-care, este mare întrebare, decă acestu succesu ar puté înlocu pierderea produsă prin sguduirea legăturilor de încredere și de disciplină, cari singure facú tária partidei și a naţiunei noastre.

Noi credemú că 'nu, și avemú cauzele noastre basate pe esperiențele scóse din istoria popórelorú.

Poporulú nostru este politicesc încă prea puținú desvoltatú, din care cauză este multú espusu înriurintelorú stricacióse de totú felulu. Pe lângă acesta este asupritú și astfelú împiedecatú de a-și cultiva în totá libertatea consciința națională.

În această stare, singurulú razimú alú Românului asupritú, în grelele sale lupte naţionale, este și rămâne moralulu, ce-lu susține într'insulu marele idealú alú solidarităţii naţionale, acelu „uniți-vé în cugetú, uniți-vé în simțirú“, ce l'a redeşteptat pentru viața și lupta politică națională.

Dărmați acestu idealú, luați poporulu nostru credința în acestu talismanú alú sfintei legăturii dintre frați, sguduiți într'ensulu spe-

ranța și încrederea în stăruințele sincere frătescu, pentru binele nemului, alú fiilorú séi luminați — și nu veți mai avé poporú românescu, care sé fiă gata a jertfi până și viața pentru dreptú și libertate, nu veți mai puté restabili solidaritatea în sinulu lai nici cu noué sute noué-zeci și noué de memorii!

CRONICA POLITICĂ.

— 16 (28) Aprilie.

Ministrulú austriacu de justiția, contele Schönborn, a înființatú în Boemia unu cercu judecătórescu la Wekelsdorf. Din incidentulu acesta partidă națională cehică, într'o adunare a ei, a protestatú în contra acestei dispozițiunii ministeriale, dicéndu, că ministrulú de justiția a lucratú în contra legilorú țerii, din 25 Aprilie 1864, și în contra legii imperiale din 11 Iunie 1868, deórece guvernulu în modú arbitrarú a înființatú cerculu judecătórescu din Wekelsdorf. Membrii de încredere boemi din comisiunea de delimitare și-au datú dimisiunea. Asemenea și partidă Cehilorú tineri a ținutu în zilele trecute o sedința în care s'a discutatú această cestiune. Apoi s'a discutatú și cestiunea, că ore ce atitudine să ia deputații Cehilorú tineri în parlamentu. Diarulú „Politik“ află, că decă Cehii tineri vorú puté aduna 40 de subscrieri, vor cere punerea în stare de acusațiune a ministrului de justiția, onte Schönborn.

„Figaro“ primesce din Roma informații telegrafice despre o audiență, pe care papa Leon XIII a acordat'o deunăđi vicontelui Melchior de Voglié și baronului de Montagnac, cari suntú acum la Roma cu ocazia congresului Crucii Roșii. Corespondentulu diarului parisianú spune, că Papa a profitatú de ocaziune pentru a desvolta încă odată, înaintea acestorú doi francesi, tesa sa despre adesiunea catolicilorú francesi la Republică. Cu o vervă și o tineretă eststraordinară, Leo XIII a declaratú, că mântuirea Francei e în calea, pe care

elú a arátat'o, cale ce ar trebui următu cu ori ce prețu. — „Sperú“, a diad Papa, „să trăsescu încă atáta ca să vedú rezultatele fericite ale acestei politice. Corespondentulu lui „Figaro“ adaogă apoi: „Credú, că Sfântulu părinte are intențiunea de a interveni, nu indirectu, ci fórté directu în cestiunea religiósă francesă. Nu se va adresa în nici unu casu nici arhiepiscopilorú, nici nunciului“. Unú viitorú apropiatú va dovedi adevérulu acestei scrii.

Diarulú din Bucurescu „La Patrie“, vorbindú despre propagandă socialistă din Germania, scrie urmátóarele: Pressa socialistă se înceroá din tóte puterile, ca să înființeze diare noué. În timpulú din urmă, partidulu revoluționarú a fondatú două diare noué, destinate de a se ocupa esclusivú cu cestiuni industriale și comerciale. Doué diare, ce au apărutú până acum în Saalfeld și în Zeitz, de trei-ori pe săptămână, vcr apéré acum în fiă-care di. Se va fonda în curéndu o foia cotidiană în Würzburg și una în Bochum.

Din dieta unгурésă.

Sedința dela 26 Aprilie n. a dietei unğurescu a fostú érăși furtunosă. La poziția „siguranței publice“ a luatú cuvântulu kossuthistulu Pázmándy Dénes, care a séménatú vântulu, ca mamelucii lui Szapary sé culégá furtuna. Pázmándy dișe, că stările siguranței publice suntú cu multú mai rele, decâtú înainte, ér o „cauză“ a rului este, că gendarmăria e réu plătită. Întrebá apoi vorbitorulu kossuthistú, că gendarmăria de ce pórtá la sabiá ciucurú negru-galbenú și vulturulu cu două capete?

Întrebarea lui Pazmándy a fostú secundatá de obsevările estremiștilorú cu terminí, ca: „batjocură“, „rușine“, când se ridicá ministru-președinte Szapary, sé răspundă. Elú dișe, între altele, că autoritatea oficerilorú dela gendarmăria pretinde purtarea colorilorú negre-galbene și vulturulu cu două capete.

La auđulu acestora isbucni furtuna. Unii șuşuiău, alții gesticulău, ér alți sbie-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Pătăniile lui Narcisse Beauminet.

Din franțuzesce.

Partea primă se petrece în Limoge, unde se ardú frumosú ólele de lutú, ér partea doua se petrece în Parisú. Personele din acțiune suntú trei. D. Narcisse Beauminet, mademoiselle Vigogue și mademoiselle Victorine Deschamps. Monsieur Narcisse séménă cu partea cea mai mare din tinerii, între douăzeci și douăzeci și patru de ani, elú nu e nici frumosú, nici uritú, nici mare, nici micú, nici prea prostú, nici prea spiritualú, și totulu celú deosebesce de unu omú blondú este — că elú trebuie să fiă socotitú între ómenii bruneti. Ceea ce privesce pe mademoiselle Victorine, ea este unu estrasú din tóte perfectiuni; deórece perfectiunea nu se póte bine pune pe hártiá, fiă-care să-și facă înfățișarea ei, după cum îi va veni mai bine. Mai rămâne încă descrierea domnișórei Prudence, care încă din timpurí vechi stă pe pragulú anilorú 30, și adevă la numărulú

incă plăcutú 28. Ea e înaltă, slabă, cu colórea feței gálbue și dispune de o sumă de 3000 franci rentă anuală, o sumă, care pentru provinciá și pentru obiceiurile economice ale isolatei fecióre, ajunge pe deplinú. Mademoiselle Victorine trăsese cu tatálú ei în la Rochelle și de presentú se află în visitá la mátușă ei Prudence, unde aștepta sosirea tatálui ei, care i-a promisú, că o va duce în voiagiul la Parisú. Narcisse Beauminet este unu orfanú bine-situatú, se scóla cam pe la amieđi, fuméză țigări bune și multe, își face înainte de masă partia sa de caremboule, pórtá pantaloní deschiși și se ocupá totdeuna cu deamăruntulu cu vre-o amantă séu primadonă dela teatrulú din Limoges; după mieđulú nopți se pune în patú și se plectisece în tóte fórté multú.

Pe mademoiselle Prudence, cu care sta în legăturí fórté departe de rudenia, o agrăesce cu: „ma cousine“ și ea îi dișe „mon cousin“ după vechiulú obicei din provinciá. Distinciunea acésta îi impune datoria, ca din timpú în timpú să viseze pe bétrána fecióră și cu ocaziunea unei astfelú de visite rare, o vede și pe

Victorine și inima sa, lesue de rábitú, e lovită de mórte. Ca prin o lovitură fármecátóre i-a alungatú ochii tinerei dame uritulu séu și l'au transpusú într'o iritare febrilă. „Cerule, ce amorú!“ esclama elú de atunci adese-ori cu voce tare pe stradă. „Mă temú, că din cauza acésta imi voiu perde mințile!“ Casa verișórei sale eseroită asupra lui o mare putere atractivă. Di de di îi face curte Prudencei și „ma cousine“, cáreia nici prinminte nu-i trece, că unu copilú de 18 ani, ca nepóta ei Victorine, póte să fiă magnetulú, se întrebá cu tótá seriozitatea, că ore să accepteze séu nu ca soțu, pe ténérulú ei vărú, care de sigurú că s'a amoretatú dintr'odată în ea și în cei 3000 franci rentă anuală? Beauminet într'aceea aşteptá cu dorú momentulu, în care să rămână singurú cu Victorina și să-i mărurisescă acesteia amorulú séu. Mademoiselle Prudence nu o părăsesce însă de locú, până când în fine Beauminet, care nu mai e stápanú pe sentimentele sale, într'o di pretecește o indispozițiune subitá. Domnișóra bétrána spáriatá alergá din salonú afară, ca să aducă unú elixir,

care în asemenea casuri, se dișe, că face minuni. Beauminet, nu se lenevi, ci se folosese de acestu momentú, și se aruncá la picioarele ei, strigândú câtú putea: „Je vous aime, mademoiselle! Je vous aime éperduement!“

„Monsieur, în 14 zile vine tatálú meu, îți permitú, se repetescú acésta declarațiune în presența sa. Dér acum tácere, vine mátușă!“

Narciss abia avú timpú să se ridice, să-și suture de prafú pantalonii séi cenușii și se întindá mâna după esența de viață. Noroculú te face pretensivú. Beauminet are acum numai unú gând sé petrecá câtú de multú în apărierea feței, dér — sub ce pretextú? Dér întâmplarea îi va veni în ajutorú.

„Ce fericitú ași fi, de-ași avé unú portretú alú meu!“ esclamá domnișóra Victorina, într'o diminéță în presența lui Narciss. Beauminet ar fi datú 10 ani din viața sa, decă ar fi pututú să fiă picotorú séu desemnatorú. Durere însă că nu era dintre acestia. Cum ar fi când elú totuși ar încerca, să puná pe hártiá frumósă ei față? Cu privire, că în tim-

„Gazeta“ ese în fiă-care di.
Abonamente pentru Anstro-Ungaria:
Pe unu anú 12 fl., pe șése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anú.
Pentru România și străinătate:
Pe unu anú 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumără la tóte oficiile postale din íntru și din afară și la dd. colectori.
Abonamentulu pentru Braşovú:
a administrațiune, piața mare, Tergulú Inului Nr. 30 etagiulú I.: pe unu anú 10 fl., pe șése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusulú în casá: Pe unu anú 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unú esemplarú 5 or. v. a. séu 15 bani. Atátu abonamente câtú și inserțiunile suntú a se plăti înainte.

rau. Intr'aceea *Polonyi Géza* păși înaintea camerei c'unui proiect de rezoluțiune însoțită de-o vorbire vehementă. Elu duse, că dela restabilirea „constituției” ungurești, nici odată n'a fost atâtu de dejosită această constituție și emblema țării, ca acum. (In stânga: Rușine!) In parlamentul maghiar nu se pot suferi astfel de lucruri anticonstituționale, ca cele cuprinse în vorbele ministrului-președinte. Națiunea maghiară are colorile ei speciale naționale și există lege destul de clară, care prevede, ca gendarmăria să poarte colorile națiunii maghiare, emblema și insigniile Ungariei: (Linder: Rușine, rușine! In dreapta: la ordine).

Polonyi: .. Nu-mi pot închipui în Ungaria o majoritate, care ar împărtași conceptul ministrului-președinte (Mareșgot) la opoziție. Președintele: Mă rog de liniște! Bolgar Ferencz cătră mame-lucii lui Szapary: Nu rideți, căci nu-i de risă. *Fid-vé rușine!* Mare șgotot în dreapta).

Polonyi: După casul cu stindardul la Monor și după festivitatea Radetzky, în fine a sosit timpul, ca în parlamentul maghiar să cerem votare asupra cesiunii, decă are, séu nu drept d-lu ministru-președinte? Apoi, că țineți d-vostre de legală, ca în Ungaria să existe vulturul cu două capete și colorile negre-galbene? (Strigări în stânga: Rușine! *Trebuie pusă sub acuză ministru-președinte.* Președintele sună clopoțelul și cere liniște).

Polonyi: cere ca Szapary să-și retragă cuvintele, apoi cetesce proiectul de rezoluțiune, prin care cere, ca să se delătore de pe uniforma gendarmăriei colorile negre galbene și vulturul cu două capete.

Intr'acestea *Karolyi Gábor* procură îngrabă unu ciucur negru-galben, cum poartă gendarmăria, și-lu pune pe biroul camerei.

Vorbi apoi și *Apponyi*, propunându și elu dietei unu proiect de rezoluțiune prin care cere, ca guvernul să i-a dispozițiunii de a reforma uniforma gendarmăriei, care să poarte colorile ungurești.

Vorbi și *Ugron*. Elu duse între altele, că cu colorile austriace nu poți ridica autoritatea cuiva, decât înaintea hăbăucilor.... apoi a cerut votarea.

In contra proiectelor de rezoluțiune au votat 133, pentru 98, au lipsit 181; decă numai o majoritate de 35 voturi a avut guvernul.

SCRILE ȚILEI.

— 16 (28 Aprilie)

Proiect pentru organizarea comunelor. Foile ungurești scriu, că în legătură cu reforma administrației, guvernul va prezenta camerei și unu proiect de lege referitru la organizările comunelor. Proiectul va dispune, ca totu din

câte 4 comune să se formeze unu cerc independent de cercurile notariale, în fruntea căruia să stea unu șef, pe care nu-lu va alege comuna, ci-lu va numi guvernul; șeful acesta decă va reprezenta puterea statului. Solgăbirul va fi superioru nemijlocit al acestor cercuri comunale. Acestu nou sistem al organizărilor comunale se apropiă de celu din Germania și la noi cu deosebirea va fi foarte potrivit pentru căpătuirea „patrioților.”

—x—

Fundațiune regală. „Magyar Hirlap” spune, că din incidentul jubileului încoronării ca rege al Ungariei, Majestatea Sa monarhul va face o mare fundațiune pentru scopuri „naționale” (maghiare).

—x—

Subvenționarea teatrelor ungurești. In ședința dela 25 Aprilie a dietei ungurești, deputații Pazmandy și Madarász au cerut, ca guvernul să prelimizeze din bugetul statului câte-o anumită sumă și pentru subvenționarea teatrelor maghiare din provincii. Ministrul președinte Szapary s'a și grăbit a promite, că „in locuri de aceea, unde teatrele au o însemnătate politică, teatraliștii voru fi ajutorați in viitoru din partea statului.”

—Oare mai are națiunea maghiară sărăntoc, căora guvernul să nu le fi dat hrană din sudorea noastră?

—x—

Președinte al țării Bucovina, după cum anunță diarul „Fremdenblatt” din Viena, va fi numit, în locul contelui Pace, baronul Plappart, șefu desecțiunii în ministerul de interne.

—x—

Românii din Macedonia. Foile dincolo aduc scirea, că în Macedonia se pregătesce formarea unei comisii constatătoare din 6 Români, cari voru avé să mergă la Constantinopole și să ceară dela Sultanul investitura unui episcopu românesc pentru această provincie.

—x—

„La libre parole” e titlul unu nou diar cotidianu francez, ce a apărut în Paris. Directorul acestei foi politice e celebrul Edmond Drumont, autorul operei „La France juive”. Causa română numără unu nou organu amic. Dorim succes și viață lungă valorosului nostru confrate.

—x—

La congresul căilor ferate, ce se va ține în Petersburg, România va fi reprezentată prin d. Duca, directoru generalu al căilor ferate române.

—x—

„Meseriașul român”, asociațiune de credit și depunerii din Brașov nu și-a putut ține adunarea generală Duminecă în 12 (24) Aprilie, fiindcă nu s'a întrunit numărul recerut de membrii.

De aceea adunarea generală s'a amânată pe Duminecă în 26 Aprilie (8 Maiu) a. c. la 10 ore a. m. când se va ține în localul „Meseriașului român”. Fiind la ordinea zilei și schimbarea statutelor de nou se provocă d-nii membri a lua parte în număr câtu se pote mai mare, fiindcă de astădată se voru lua conclusele cu căți voru fi prezenți.

—x—

Unu corp de velocipediști. O ordonanță a ministrului de resbelu francez dispune crearea unu corp de velocipediști militari pentru serviciul de stăfete; acestu corp va cuprinde 3100 oameni.

—x—

Din incidentul zilei de prima Maiu, autoritatea polițienescă din locu a făcut atenți pe toți conducătorii cluburilor locale de lucrători asupra măsurilor luate de autoritățile mai înalte, prin cari se interzice înscenarea ori căroru demonstrațiuni și adunări tumultuoase.

—x—

Fometea în Rusia. După informațiunile oficiale privitoare la aprovizionarea cu d'ale hranei a celor 17 guvernamente, ce suferu de fomete, s'a cheltuit până la 1 Aprilie st. n. 123.100,000 ruble pentru pâne și grâu de sémântă. In Marties au datu celor în lipsă 10.100,000 punți de pâne luate din stocul esistent. Au mai rămas încă 17.600,000 punți. S'a cumpărat pentru sémântă 4.600,000 punți de grâu de sémântă. La 1 Aprilu mai rămăsese încă 2.300,000.

—x—

Reuniunea femeilor rom. cat. din locu va arangia în séra zilei de 3 Maiu o serată musicală, la care voru coopera: d-na Booskor, d-rele Honigberger, Konopasek și Rosenkranz, precum și d-nii Iaschik, dr. Matyeka și Popovicu.

—x—

Reuniunea sodalor români din Sibiu invită la producțiunea împreunată cu cântări, teatru și dansu, ce se va ține Duminecă în 1 Maiu n. c. în sala dela „Gesellschaftshaus” din Sibiu. La concertu au binevoit a și oferi concursul membrii activi ai „Reuniunii române de cântări din Sibiu”: d-ra Alexandrina Cunțanu și d-lu Ionu Damianu. Inceputul la 8 ore séra. Intrarea de familie a 3 persoane 1 fl. 50 cr., pentru domni 80 cr., pentru dame 40 cr. O loge 3 fl. Suprasolvirile se voru cuita pe cale diaristică. Programa concertului: 1) „Oșteaunul român”, coru mixtu; 2) Două coruri de dame: a) „Séra” b) „Întâmpinarea primăverei”; 3) Două cântece pentru o voce de basu, esecutate de d-lu Damianu, oficialu cons. și membru activu alu „Reuniunii române de cântări din Sibiu”: a) „Credința în primăveră” și b) „Mândruță dela munte”; 4) „La isvoru”, coru mixtu; 5) Două

coruri de bărbați: a) „Primăveră” și b) „Corona cufundată”; 6) Două cântece pentru o voce de basu, esecutate de d-lu Ioanu Damianu: a) „Cunosc unu ochiu” și b) „Soi tu mândru ce ț-am spus”. Acompaniarea la pianu o prevede d-ra Alexandrina Cunțanu, membră activă a „Reuniunii române de cântări din Sibiu”. — Teatru: „Peatra din casă”, comediă cu cântece într'unu act, de V. Alexandri, reprezentată prin d-nii și d-rele: Petru Simion, Ioanu Morariu, Elisabeta Bobeșu, Maria Varga, Nicolae Ișanu, Adrianu Popu, Elena Popu, Ioanu Imberușu.

Sinodul eparchialu aradanu.

Cuvântarea rostită de Prea Sântia Sa părintele Episcopu Ioanu Mețianu la deschiderea sesiunii ordinare a sinodului eparchialu aradanu din 1892.

(Fine.)

Intrunirea noastră în sinode eparchiale, protopresbiterale și parohiale ne ofere cele mai bune ocaziuni nu numai de a constata cu toții relele, de cari vorbim, dér și de a combina și aplica mijlocele necesare la sanarea lor.

Dintre multele și feliuritele mijloce voiu aminti și la această ocaziune mai alesu două, d-lor deputați, cari cred eu, că ar produce mai sigur și mai curen rezultate îmbucurătoare.

Unu mijloc ar fi, d-lor deputați, ca noi să nu ne mulțămim numai cu lucrările de aici din acestu sinodu, ci să ne angajăm cu toții la lucru și afară de sinodu. Să ne facem cu toții totu atâția apostoli, îndreptători și luminători ai poporului, învățându și luminându pe toți, la toate ocaziunile, precum dice s. apostolu Pavelu „cu vreme și fără vreme”, nu numai cu cuvântul, dér și cu esemplul, întărindu pe cei slabi în credință, indemnându-i la îndreptarea moravurilor și sfătindu-i a ține susu și tare la religiunea străbună și la frumoșele datini străbuene, cari ne-au trecut fără pericolu prin atâtea timpuri grele și dureroase.

Er unu alu doilea mijloc ar fi, d-lor deputați, sporirea și întărirea școlilor noastre confesionale, pentru a cresce și mai cu succesu tineretul nostru, florea și speranța viitorului nostru, în spiritul religiosu alu bisericii noastre naționale.

O asemenea crescere religioasă morală pote da tinerimei noastre numai școlă confesională, pentru-că numai ea are darul de a planta în inima cea fragedă a tinerimei simțulu religiosu, în măsură corăspundătoare, și așa a cresce bisericii și națiunii fii adevărați, și patriei cetățeni demni.

De aceea repetu rugându-vé, d-lor deputați, să luminați și d-Vostre cu cuvântul și esemplul la toate ocaziunile binevenite, pe aceia dintre ai noștri, cu cari veniți în atingere, premergându în tôte și cu bunele d-Vostre exemple; er aici în această înaltă corporațiune biserică, să vé concentrați oșebita d-Vostre atențiune asupra școlilor noastre, lucrându la înmulțirea și întărirea lor, la dotarea și dezvoltarea lor, pentru-că să corăspundă întru tôte așteptărilor noastre și cerințelor timpului.

Și fiindcă în timpul din urmă s'au ivit pe terenul învățământului două momente neprevăzute, și anume: înființarea asilelor pentru micuții de 3-6 ani, și ameliorarea dotațiunii învățătorilor mai puțin dotați, datoru suțem, d lor deputați, a ține și noi sémă de aceste, înființându și noi, pe câtu numai se pote, asile confesionale, sporindu și noi școlile noastre confesionale și ameliorându dotațiunile învățătorilor, pentru ca așa să crescem tinerimea noastră, începându din cea mai fragedă etate, în spiritul religiosu.

Făcându așa, d-lor deputați, nu numai vom delătura pericolele ce amenință biserica, scutindu-o de orice influențe rele, dér încă vom asigura și nou și poporului nostru o sorte mai bună, unu viitoru mai fericit, și o existență mai trainică, pe secolu înainte. Făcându așa, intrunirea noastră acesta vafi o adevărată mângăere pentru mine, ca și pentru d-Vostre, și o mare binecuvântare pentru aceia, pe cari îi reprezentăm.

Decă rugându ferbinte și aici pe bunul d-șeu, ca să ne sprijinescă și Elu cu ajutorul Său celu puternic în aceste frumoșe năsuște ale noastre, și salutându-Vé părintesc de bunăvenire, declar sesiunea ordinară a sinodului nostru eparchialu, pentru anul 1892, de deschisă.

pul când era școlaru i-a succesu caricatura profesorului său de matematică, ar pute și acum să încerce. Fața în fine totu față este! Fiecare are nasu, gură și ochi, firesce, că acum trebuia să le facă pe tôte mici și delicate. Impulsul de a fi singuru cu Victorina, îi șoptea: „Indrăsnesc”. Propunerea sa fu primită și acum dama inimei sale în fiecare di îi era înaintea lui. Durere însă că și mătușă ședea lângă ea. Considerându-și neputința sa artistică pusese condițiunea, că nimenea să nu privească portretul mai înainte de a fi gata. Și acum nenorocitul stă în fiecare di înaintea unei planșete și desemneză cu carbunele, ca și când ar fi în stare să facă ceva. In zadar așteptă ca să fiă singuru cu Victorina, pentru ca să-i mărturisască ei că e neapabilu de a desemna și să o roge de ertare.

Infricoșata mătușă nu se mișcă din tocu. Năcazul lui Beaumiret ajunse la culme, când după 12 zile Victorina declară, că nu va mai ședé, de ore-ce tatăl ei va sosi și ea voese să-i facă ta-

„Numai încă o oră!” strigă nenorocitul, ér picături mari de sudore îi curgeau pe frunte. „Apoi va fi gata!” Și érași șterse hârtia și începú din nou să desemneze. Oh fatalitate, érași se nasce sub mâna sa neîndemânică unicul chipu ce-lu desemnase în viață, adecă caricatura profesorului său de matematică, care devenea cu atâtu mai pronunțată cu câtu elu lucra mai mult. Victorina se folosesce de unu momentu, când desemnatorul era adăncit în opera sa, se strecură pe virful degetelor până lângă scaunul lui Beaumiret și peste umerii acestuia privește chipul.

Unu țipetu de grôză ese din pieptul ei și acoperindu-și fața cu amândoué mânilé, alergă ténéra damă pe ușă afară. Narciss observă ce nenorocire a făcutu cartonul său, ilu rupse în bucăți și o luă și elu la fugă.

După o nopte petrecută în insomnie, și luă Beaumiret inima în dinți și se duse în camera verișorei sale.

Elu află, că tatăl Victorinei sosise. Acestuia îi va mărturisi totul și va cere

cum le merge óșpeților d-tale? întreba elu, când intră înlauntru.

„Minunat, căci vor fi acum în Paris.”

„In Pa — Parisu?” bălbăi Beaumiret desperat „au ple — plecat?”

„Da, Victorina, după ce sosi tatăl ei, nu mai voi să ședă nici unu moment — vina e portretul d-tale.”

„O, nenorocitul de mine, voi muri!”

„Allons mon cousin, mai sunt și alți ómeni în lume, cari voru avé bunăvoință față de d-ta”, și galbuia Prudence se apropiă încetu de elu și i-apucă cu tandreță mâna. Dér nemăngăiatul se smulse cu putere și se váita:

„Oh, regina inimei mele, de ce mi-ai făcutu acesta?”

După aceea eși pe ușă afară, fără ca să audă cuvântul „Monstre!” ce i-lu adresase rudenia sa. „Parisu?” — Elu nu fusese nici odată acolo, ba încă din copilăria ilu învășase, că e o fericire, ca să nu calci în cetatea acesta a stricăciunii. I ér elu se puse pe trenu și plecă la Paris.

Despre această deschidere și despre decursul ședinței întâi și a doua primim următorul raport:

Arad, 26 Aprilie 1892.

Ședința I. Încă de Sâmbătă se prezentă în Arad mai mulți deputați sinodali. Duminecă la 9 ore a. m. se celebră în biserică catedrală sânta liturgie și chemarea duchului sântu prin Il. S. dl. episcopu Ioan Mețianu, asistat de protosincelul Goldiș, ieromonahul Hamsea, protoierei Moga, Groza, Miulescu și Garban și de diaconii Dr. Puțiu și Dr. Trailescu.

După finirea ceremoniilor, Il. S. dl. episcopu în aula seminarului diecesan deschise sinodul cu un cuvânt ales, pe care-l primă deputații cu strigări de „să trăescă! La apelul nominal răspunseră 43 deputați. Fiind așadără sinodul capabil de a decide, Il. S. prezentă rapoartele singuraticelor senate consistoriale, atât ale consistoriului aradan, cât și ale celui oradan, cari rapoarte se predeteră apoi comisiunilor sinodali spre cenzurare, etc. Se prezentă apoi credenționalele dela nou aleși deputați sinodali, cari încă trecură la comisiune. Pentru ca să pótă lucra comisiunile, ședința proximă s'a decisă numai pe Lună la 4 ore d. am.

Ședința II. Protocolul ședinței prime se autentică. Comisiunea verificătoare, prin referentele său Vasiliu Beleşu, protopresbiterul Radnei, raporteză, că alegerile supletorie s'au întâmplat în ordine, deci propune, er sinodul deohiară de verificare: pentru cercul Aradului pe drd. Sever Bocșan, cand-de adv.; pentru cercul Chiseteu pe avocatul Adrian Bârlogea, pentru al Lipovei pe judele de tablă Dr. Atanasie Marinescu, pentru al Șiriei pe contabilul Georgiu Purcariu și pentru al Vingei pe avocatul Georgiu Lazaru.

La ordinea zilei vine comisiunea organizătoare. Avocatul Paul Rotariu ca referinte raporteză:

1) Despre activitatea delegațiunei pentru despărțirea ierarhică, și constatând, că afacerile progresază vădit, propune și sinodul votează mulțumită președintelui delegațiunei, cum și comisiunei pentru activitatea dezvoltată.

2) Referitor la raportul consistoriului plenar aradan, în carele se arată, că s'au ținut de tot în anul expirat 73 ședințe și că s'au pertractat 6292 esbite, comisiunea le ia la cunoștință, er sinodul aprobândă promisce cu plăcere scirea despre primirea caldă, ce a avut-o biserică noastră înainte monarhului la Timișora; decide apoi, ca atât felicitarea P. S. Sale, cât și răspunsul Maestăței Sale să se înregistreze în protocolul sinodal. Față de repositii: asesorul consist. Milethiu Dreghiciu protopresbiterul Timișorei, și față de ases. cons. Mihai Sturza, paroch în Șepreuş, sinodul își exprimă condolința prin sculare și decide, ca locurile aceste să se îndeplinescă încă în această sesiune sinodală. Totu aici decide sinodul, ca raportul să se dea în viitoru ca și emanat din ședința plenară, er postul de secretar să se îndeplinescă încă acum cu un bărbat vrednic.

3) Raportul consistoriului plenar oradan, din carele se vede, că acolo s'au ținut în anul trecut 6 ședințe plene și că peste tot s'au rezolvit 1840 de esbite în 55 serie, — se ia spre scire.

La ordinea zilei urmăză comisiunea sinodală constatătoare din dd. Iosif Goldiș protosincel, Nicolau Zigre avocat și Paul Rotariu avocat, emisă pentru revidierea și completarea regulamentului pentru afacerile interne sinodali. Referentele comisiunei P. Rotariu cetesce întregu regulamentu constatător din vre-o 76 paragrafi. Sinodul îl primisce în general, er în desbatere specială îl va pertracta în ședința de Mercuri, 27 Aprilie n. la 10 ore a. m.

In memoria lui Raoul Frary.

Paris, 22 Aprilie 1892.

Er s'era s'a înmormântat publicistul francez Raoul Frary. Decă decedatul scriitor și diarist n'ar fi avut nici o altă calitate, decât aceea de publicist francez eminent, stingerea lui n'ar fi lăsat într'o ușoră penumbră, er doliul, ce i-l pörtă pressa franceză, n'ar deștepta în noi, decât o relativă condolență datorită, d'apropo seu de departe, tuturor celor, cari mor cu onore pe arena publicității.

Din nenorocire pentru noi însă, acela care a fost Raoul Frary, nu era un publicist ca mulți din foștii lui colegi d'acel, ci în același timp un inteligent cunoscător și devotat amic al Românilor în genere, al nostru, celor din Transilvania și Ungaria, în special.

„Gazeta Transilvaniei“ e martoră de solicițudinea lui Raoul Frary pentru noi. Colonele ei adese-ori înfățișau estrase, seu traducțiuni de articoli întregi meditate de agerul creier al lui R. Frary, er încă un focar de înalte idei de justiție și de sentimente de simpatie pentru cauza noastră sacră, ați o mână de pământ.

Sistemul de guvernare al Ungurilor și al Nemților din Austro-Ungaria n'avea un inamic mai declarat de cum era R. Frary. Diarul politic cotidian „La France“ era tribuna, de unde mult regretatul nostru amic atrăgea atențiunea lumii culte asupra persecuțiilor și barbariilor guvernului maghiar. În Februarie a. c. publică un remarcabil articol, arătând suferințele, ce le îndurăm în urma urgiei Maghiarilor. Decă morțea nu ni-l'ar fi răpit atât de timpuriu, cauza noastră mare și dreptă l'ar fi inspirat și pentru alte elocinte pledoarii în favoarea noastră.

Ținta lui era înlocuirea dualismului cu autonomia națională a tuturor popoarelor compacte din Austro-Ungaria. Autonomia Transilvaniei figura în primul loc al planului său, în ce ne privea. Acesta era punctul lui de vedere în judecarea situațiunii politice a imperiului dualist poliglot, — și acest punct de vedere era ce-l punea mai pre sus de cei mai mulți publiciști francezi d'acel, ignoranți seu réu voitori față cu noi.

Simpatia lui R. Frary pentru noi data de mult timp. „Eu am avut camarași și amici chiar de naționalitatea voastră“ — imi scria pe la începutul lunii lui Februarie, — „și simpatiile mele pentru compatrioții voștri datéză din liceu“.

Morțea cea atât de neașteptată a lui Raoul Frary nu atinge decât numai pressa franceză, ci ne întristeză adencu și pe noi. Un grup de tineri români de acel a crezut, că se face ecoul condolenței noastre generale, adresând diarul „la France“ următoarele rânduri:

„Durerea ce o încercă redacțiunea „la France“ prin pierderea escelentului ei colaborator, e sincer împărtășită de toți Românii din Transilvania și Ungaria.“

„Nimeni mai bine decât Raoul Frary, n'a spus și n'a pledat cauza popoarelor, ce gem sub jugul minorității austro-maghiare.“

„Simpatiile sale pentru noi datau de mult și erau sincere, recunoștința Românilor îi va fi perpetuă și pioasă.“

Etă câte-va date biografice privitoare la regretatul publicist francez:

Raoul Frary s'a născut la 1842. Intrând în Școala normală superioară spre a-și completa studiile, după terminarea cursurilor cu un succes strălucit, a debutat în învățământul public, ca profesor la liceul din Sens.

Pe la finitul imperiului a îmbrățișat cariera de diarist și cu timpul își asigură un loc de frunte printre colegii săi.

În 1881 și-a publicat prima sa lucrare: *Le Péril national*, ce avu un răsunet mare. Publicațiunile lui următoare: *Manuel du démagogue* (1883), faimosa *Question du latin* (1885), *Mestiroiri*, colec-

țiune de articole apărute în diferitele reviste literare; *Essais de critique*, — contribuiri și mai mult, a-i pune numele în evidență, precum și de-a i-l și susținut.

Dela 1884 R. Frary colaboră regulat la redigiarea diarului „La France“, în care de multe-ori și-a adus aminte de noi.

Datoria noastră era d'a ne fi adusă aminte și noi de el.

G. Ocășianu.

Răsunarea lui Ravachol.

Restaurantul Véry, unde a fost arestat Ravachol, a fost aruncat în aer Duminecă seara la 9 ore 40 minute.

Se presupune, că mașina infernală, care a produs explozia, a fost aruncată pe ferestra pivniței, în trecere, de anarchistul, seu anarchiștii răsunători.

Numai restaurantul a fost dărâmat; casa pare a nu fi suferit mult.

Sunt mai mulți răniți, printre cari restauratorul Véry; se pare, că nenorocitul are ambele picioare frânte. Nepota lui Véry este de asemenea rănită. Soția restauratorului n'a fost rănită, der a înebunit de spaimă.

Afară de familia restauratorului, au mai fost rănite ușor două dame.

Pompierii au început imediat să procedă la curățirea restaurantului.

Mulțimea, care se adună în jurul locului atentatului, era enormă. Trupe au fost trimise, ca să mențină libera circulație.

Faptul, că birtul Véry n'a putut scăpa de răsunarea anarchiștilor cu tôte, că a fost supraveghiat și și noapte, esplică spaima enormă ce domnesce în public.

Diarele opoziției impută guvernului, că a amăgit publicul prin ultima rază făcută printre anarchiști, cari prin nota esplosivă au dovedit puterea organizației lor.

Tôte diarele arată neîndestularea poliției și cer reforme imediate. Câteva propun, ca atentatele anarchiștilor să fiă judecate de consiliu de războiu.

Circulă șvonul, că o scrisore adresată lui Ravachol și confiscată de administrația închisorei, îl informa de preparativele atentatului.

Se crede în general, că anarchistul Mathieu este autorul esplosiei de Duminecă seara.

Agentul însărcinat cu supraveghierea restaurantului a fost aruncat la pământ în urma esplosiei. Un individ, care striga în momentul esplosiei: „Trăescă anarchia!“ a fost arestat. Personele cele mai lovite sunt: Iulia Lhérot, nevasta lui Véry, fiica sa Jeana Véry și un consumator. În momentul esplosiei, 11 persoane se aflau în restaurant. Lhérot aflându-se în fundul stabilimentului, a scăpat.

Înainte de catastrofă, stăpâna otelului a primită visita unui individ îmbrăcat țărănesc, care a cerut o odae cu chiriă. În fața chipului său bănuitor, ospătărea a refusat. Vr'o 15 persoane, cari treceau pe dinaintea restaurantului, au fost contuzionate ușor. Lhérot crede, că bomba a fost pusă într'una din pivnițe. Elă semnalază trei bărbați și trei femei, cari au venit să ia consumațiune, der nu pôte da nici un indiciu precis.

După o telegramă mai nouă, *Ravachol* și *Simon* au fost condamnați la muncă silnică pe viață.

DIVERSE.

O scrisore a lui Napoleon III. Diarele franceze se ocupă din nou de proiectul de anexare a Belgiei la Francia, ce ar fi făcut Napoleon III în diferitele momente ale domniei lui. În această privință „le Temps“ publică, garantând autenticitatea, o scrisore pe care împăratul Napoleon III o adresă, la 1870, ducelui de Gramont, ministru al afacerilor străine. Acestă scrisore era ab-

solută intimă și confidențială. Etă textul ei întreg.

Metz, 28 Iulie 1870. „Scumpul meu duce! Plecând ați diminéță am uitat să-ți spun, că ar fi bine să faci cât mai curând o depeșă lui Lavalette spre a arunca asupra cui se cuvine inițiativa și răspunderea pretinsului tractat. Etă ce mi-a amintit vărul meu Napoleon și care e în acord cu amintirile mele. D. de Bismarck a dist prințului Napoleon la Berlin: „Căutați un lucru cu neputință de realizat; voiți să luați provinciile Rinului, cari sunt și voesc să rămână germane. De ce nu v'ati alipi mai bine Belgia, unde există un popor ce are aceeași origine, aceeași religie și vorbește aceeași limbă? Am spus deja acest lucru împăratului; decă el ar intra în aceste vederi, noi l'am ajutat să ia Belgia; cât despre mine, decă aș fi eu stăpânul și n'aș fi stăpânit de încăpăținarea regelui, lucrul acesta ar fi deja făcut. Acesta e autentic, căci Golz a spus și el același lucru. De aceea, când în epoca esploziunii regale Belgienilor vorbi lui Napoleon de grijile lui asupra intențiunilor mele, vărul meu mi răspunse: „Trebuie să fiți recunoscător împăratului, căci Bismarck i-a oferit Belgia și că el a refusat-o“. Într'un cuvânt, Prusia este, care a făcut oferta și noi am evitat d'a răspunde. Am călătorit bine. Eutusiasmul e un lucru frumos, der forte obositor și de multe ori de rău gust. Crede în sincera mea prietenie.—Napoleon“.

Papa ca poet. Isabela, fata reginei Spaniei și soția principelui bavarez Ludovic Ferdinand, a dăruit societății „Maria“ din München un album luxos intitulat „Caritatea“. Între versurile „de amintire“, ce se cuprind în album se află și două strofe latine ale Papei Leo XIII, de următorul cuprins:

Ars photographica.

Expressa solis spiculo
Nitem imago, quam bene
Frontis decus, vim luminum.
Refers; et oris gratiam.

O mira virtus ingeni
Novumque monstrum! Imaginem
Naturae Apelles aemulus
Non pulchriorem pingeret.

Leo P. P. XIII.

Poporațiunea Spaniei. După datele institutului de geografie și statistica din Madrid asupra rezultatului numărării populațiunei în Spania (făcută pentru anul 1887) populațiunea Spaniei e de 17,565,632 indiviți, dintre cari 49 procente bărbați, 51 procente femei. În decursul unui secol (1787—1887) a crescut populațiunea cu 7,155,753 indiviți. Cultivarea poporului, care în Spania se află sub nemijlocita influență a clerului, arată o iconă forte tristă, așa încât 11,945,871 indiviți nu știu nici ceti nici scrie, 602,005 pot numai ceti, er 5,001,470 știu și ceti și scrie. Va să dică din întreaga populațiune a Spaniei 68 procente nu știu nici ceti nici scrie, 3-4 procente știu numai ceti și numai 28-4 procente sunt cultivați în stare normală.

Leul din San-Marco, renumitul monument artistic din Venetia, este erăș pus la locul său cel vechiu, în curtea internă din Palazzo ducale pe colona ce se află aici, după ce a stat oino lună în arsenal, deorece trebuia să fi restaurat. Dintele timpului a ros și la acest leu istoric, altădată atât de temut, și a rupt din el mai mult de 50 de bucăți, cari amenințau să cadă. La începutul se gândiră să ia leul jos și să-l înlocuiescă cu altul. Administratorul palatului Ducale însă se opuse cu energie dicend, că acesta ar fi un vandalism modern și o profanațiune. În arsenal a fost leul reparat, așa încât acum pare că e nou și va mai dura încă câțiva seculi. Leul e cârpit pe plăgi legate cu sirmă și încheiate cu 350 de șirófe, der în mod atât de măestrit, încât nu se vedă cârpiturile.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Malor.

